

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

SOCIALMEDICIN • MILJÖVÅRD • HANDIKAPPFRÅGOR

Temat för detta nummer är information

Erik Ransemar funderar kring handikapp i anslutning till en nyutkommen bok på sid 5—8

På sid 12—13 berättar Arly Johansen om inredningsarkitektens yrke i Status serie om yrken där man har miljöformande uppgifter

Status bildkryss sid 17

Dokumentnovellen sid 18

RHL-information sid 20

nr 7 1971
augusti
pris 2:—

Håll på din rätt!

Var lite envis. Det är ju din korv det gäller. Har man en gång fått smak på Sibylla så har man. Då duger det liksom inte med någonting annat.

Kokt eller grillad eller stekt, med bröd, mos eller pommes frites...

det spelar ingen roll. Bara det är en Sibyllakiosk.

Och du! Du är i gott sällskap. Varannan varmkorv som äts i det här landet är en Sibylla. Håll ögonen på skylten så vet du vad du får. Mums!

AB Lithells, Sköllersta

DOCKHUSET

Vid Lilla Torg i Malmö har Charlotte Weibull ett helt hus med dockor — ett restaurerat korsvirkeshus från 1600-talet. Det är här som Charlotte Weibull har utställning och försäljning av sina dockor. Hit strömmar turister från när och fjärran, hit kommer också beställningar och förfrågningar från alla världens hörn.

Alla hjärtligt välkomna!

CHARLOTTE WEIBULL

BOX 4042 - LILLA TORG - 203 11 MALMÖ

DELA MED DIG

AV DITT LJUS

till de blinda som går i mörker

genom att stödja

TALBOKEN

DU HJÄLPER TILL

ATT ÖPPNA

böckernas rika värld för dem

Postgiro 90 04 61

Status

Organ för Riksförbundet
för Hjärt- och Lungsjuka

nr 7/1971 årgång 34

Ansvarig utgivare: **Einar Hiller**

Redaktör: **Erik Ransemar**

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm C

Postadress: Box 3196,

103 63 Stockholm 3

Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24

Postgiro: 95 00 11

Tryckeri:

Axlings Bok- & Tidskriftstryckeri,
Södertälje

Annonser:

Omslagets sista sida kr 600:—
1/1 sida = 180 × 260 mm " 500:—
1/2 sida = 180 × 130 mm " 275:—
1/4 sida = 90 × 130 mm " 150:—
1/8 sida = 90 × 65 mm " 100:—
Färgannonser 25 % tillägg.

Prenumerationspris:
Helår 20:—, halvår 11:—

Innehåll:

Probs	4
Funderingar kring handikapp och handikapppsykologi	5
Nu leker vårt barn igen	9
Window	10
En gång drömde man om At- lantis	11
Miljön skall kännas som en smekning	12
Ett land där blommor betyder något	14
Hur informerar vi om läke- medel?	16
Status bildkröss	17
Dokumentnovellen	18
RHL-information	20

Omslagsbilden: Foto-Hernried

DHR går sin egen väg

HCK står inför en krissituation. DHR kommer med all sannolikhet att begära sitt utträde ur HCK. Situationen är inte oväntad. Det är en följdriktig utveckling. Problemen skulle ha blivit än större om DHR hade stannat kvar i HCK. Nu sker en polarisering. Jag kan inte se annat än att detta borde kunna bli till nytta för såväl de handikappade som för handikapprörelsen som sådan.

Kan en splittring bli till nytta? Ja, om det samarbete som funnits bara varit ett skenbart samarbete. Det är inte omöjligt att DHR:s utträde ur HCK stärker sammanhållningen mellan de förbund som är kvar i HCK. Kanske kan man hoppas på att de kvarvarande förbunden renodlar sina ståndpunkter i olika samhällsfrågor, att välgörenhetsfernissan flagar av inför verklighetens hårda stormar under 70-talet och att HCK får en ideologisk profil.

Men det avgörande blir DHR:s ideologi. Ty DHR:s ideologi kommer att styra den övriga handikapprörelsen i och med att DHR får karaktären av utbrytarorganisation. DHR:s ställningstaganden kommer att slås fram på ett helt annat sätt i fortsättningen och framförallt den närmaste tiden.

DHR har utan tvekan en stor möjlighet att fylla denna funktion. Man har den mest differentierade organisationsstrukturen med högsta antalet lokalorganisationer och högsta antalet medlemmar av landets handikapporganisationer. (Det är oklart hur många organisationer som kan rubriceras som handikapporganisationer. Därför kan man som ett riktmärke ange att det finns mellan 20 och 30 organisationer som i något avseende uppfyller något kriterium för att kallas för handikapporganisation).

DHR är också en organisation som kraftigt ökar sitt medlemsantal. Det är också en organisation som i likhet med Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka till nästan 100 % består av människor med egna upplevelser av att vara handikappade i dagens samhälle. Det ger organisationen en självklar styrka. Frågan är sedan hur denna styrka görs produktiv.

Jag har kunnat följa DHR:s utveckling ganska ingående under hela 1960-talet. Det är ingen tvekan om att DHR under de senaste åren radikaliserats och aktiverats. Jag tror att exempelvis tillkomsten av arbetsgruppen Anti-handikapp (AH) haft en stor betydelse för denna radikalisering och denna aktivering. DHR har tvingat att skärpa sin politik och att anstränga sig att renodla en ideologi inom handikappområdet. Man har sprängt de gamla handikappbegreppen och de gamla handikappsektorerna under denna konfrontation. Det har varit nyttigt för organisationen.

I fortsättningen kommer alltså konfrontationen att ske mellan HCK och DHR. Den kommer att ske utanför HCK och därmed blir det också lättare för de handikappade att följa denna utveckling. Det blir också lättare för alla som har ett intresse för dagens samhällsproblem — och den gruppen finns framförallt bland de unga — att följa denna utveckling. Jag har svårt att inse att detta skulle kunna vara till skada för handikapprörelsen sett ur ett längre perspektiv än dagens.

Att brytningen kommer att ställa till oreda hos en och annan riks-, regional-, eller kommunalpolitiker som har till uppgift att fördela anslag och remisser är möjligt. Men det är inte för dessa vi har aktiva handikapporganisationer.

Erik Ransemar

Probs

Vi ska börja hösten med att göra en sida med minirecensioner av böcker som vi gärna vill att andra skall läsa. Vi är nämligen på denna sida i den lyckliga belägenheten att vi kan avgöra själva om vi vill skriva om nyutkomna böcker och dessutom vilka böcker vi vill skriva om. Vi köper nämligen böckerna vi recenserar (näja, ett och annat undantag gör vi för böcker som vi får av gamla polare) och vi räknar inte med utebliven annonsering om vi struntar i att skriva om böcker som vi får eftersom vi inte har några annonser.

Vi kommer att blanda facklitteratur med skönlitteratur. Vi upphäver gränserna.

"Detta djävla Norrland", 20 författare möter glesbygd. Författarförlaget.

Författarcentrum tog våren 1970 initiativet till en aktion för att höra om författarna (medlemmarna i Författarcentrum) var intresserade av att möta och skildra sitt möte med "glesbygdens" folk och problem. Man åkte till Strömsund, Lycksele, till Inlandsbanan och Smålands inland, till Ljusdalsregionen. I boken berättar de medverkande som var med i Strömsunds- och Lyckseletrakten och dom som reste längs Inlandsbanan om sina intryck. Det har blivit en bok som ger och som också rymmer blandade intryck. En del av författarna borde ha skaffat sig mer grundkunskaper om folkets problem innan dom åkte ut. Det bästa bidraget är inte heller skrivet av en etablerad författare utan av en musiker (som också är journalist).

Lyckans murare av Jan-Eric Palm. Författarförlaget.

Ett avsnitt ur verkligheten så äkta att man hela tiden befinner sig med i händelserna — man är inte en läsare som ser in i romanens verklighet. Med ett språk som förefaller självklart berättar författaren om människors vardag. Och denna vardag är alltid fylld av dramatik. Och denna vardag är aldrig fyllda av dramatik. (Nej, det är inte något sättningsfel eller felskrivning: det är om detta vårt sätt att se på verkligheten som Palm skildrat i sin roman). De ekonomiska villkoren formar inte bara våra liv utan också våra värderingar, våra uppfattningar om verkligheten. Därför uppfattas också samma verklighet så olika.

Frihet Jämlikhet Systerskap. En handbok för kvinnor av Maud Hägg och Barbro Werkmäster. Författarförlaget.

En bok som uppfordrar till kamp — kvinnokamp. Systerskap ger makt. Kvinnorna, de dubbelt exploaterade, ska enrollera sig i kvinnokampen. Målet för kampen är ett samhälle där både kvinnornas och männens roller har förändrats mot nya och gemensamma funktioner. En bok som uppmanar till handling, inte bara ord. En bok som ger mängder av fakta, obehagliga, framförallt för männen. De bör därför läsa den — först.

13 icke önskvärda reportage av Günter Wallraff. Bokförlaget Pan/Norstedts.

Günter Wallraff bor i Västtyskland. I denna bok har han samlat en del av dom reportage som inte har den vanliga reportagetekniken som arbetsmetod. Wallraff väljer de metoder som ger honom sanningen om falskheten, om lögnerna om det västtyska riket bakom den kulliss som målats upp som det tyska undret. Hans reportage avslöjar skrämmande förhållanden. Det är en bok som varje samhällsaktiv människa måste läsa.

Fanifestationer av Karl H. Bolay. Zindermans.

En diktsamling full av nidvisor. Skurna ur dagens och verklighetens Sverige. En obehaglig ABC-bok för politiker. Slängigt, klängigt slingrar sig nidvisorna genom diktsamlingens fyrtio sidor. En samling som man kan återvända till då och då vid behov av citat.

Gemenskap eller social utstötning? av Kjell E. Johanson. Cavefors Bokförlag.

Handlar om alkohol, narkotika, attityder, förväntningar och miljöförhållanden. Det är en bok där författaren med utgångspunkt i marxismen värde-erar och delger. Hans praktiska kunskaper är omfattande. Han vet mycket om ungdomen i dagens samhälle, om ungdomsgårdar och Alltinget, om experimentlokaler och arbetsverkstäder för konstnärlig verksamhet, om barnfilmsklubbar, om kulturarbete och kommunalpolitik. Det är alltså en bok med många uppslag för politiskt verksamma och för studiearbete i föreningslivet.

Fem studier i invandrar- och minoritetsforskning. En samlingsvolym. Redaktör Arne Trankell. Samhällsvetareförlaget.

Det här är en av de studier som arbetsgruppen för invandrar- och minoritetsforskning gjort. Den innehåller fem rapporter eller artiklar. Alla innehåller viktiga fakta. Den artikel jag speciellt fastnat för heter Dialektisk materialism och studiet av fördomar mot invandrare av Ragnar Montelius. Där gör Montelius ett försök att presentera dialektiken genom att tillämpa den på studiet av fördomar mot invandrargrupper. En tillämpning av en dialektisk samhällsanalys på studiet av invandrare i Sverige förutsätter, säger Montelius, att man konkret granskar den sociala strukturen i Sverige. En betydelsefull omständighet kanske är att invandrare till länder av Sveriges typ ofta hamnar långt ner på den sociala rangskalan. Dom blir lågavlönade industriarbetare, restaurangarbetare osv.

Om man kan och skall tala om en handikapp-psykologi, så beror det *inte* på att det finns speciella psykologiska reaktioner som gäller för handikappade eller som hör ihop med ett handikapp. Man kan, om man vill utgå från djuppsykologin, lika väl tala om en krispsykologi.

Man kan ställa upp några satser och pröva dem:

Hur en individ reagerar på ett handikapp avviker inte från individens reaktioner på andra svårigheter i livet. Man skulle kunna uttrycka sig så här också: om vi har en ingående kännedom om en individ och hennes reaktioner i olika situationer, framförallt i krissituationer, då skulle vi också kunna förutsäga hur denna individ reagerar på ett handikapp. Det betyder också att vi kan skilja på *att bli* handikappad och *att leva* med handikapp, att bli handikappad och att födas till ett handikapp.

Tre slags kriser

Den mänskliga utvecklingen präglas av kriser, säger djuppsykologin. Det finns psykologer som urskiljer tre olika slag av kriser: biologiska, miljömässiga och tillfälliga kriser. Kris definierar man då som en händelse som utmanar individen att i en given situation och med givna krafter förändra sin inställning och sina uppfattningar med hänsyn till omgivningen, sig själv eller båda — och att anpassa sig till denna förändrade inställning.

De biologiska kriserna kan man uppfatta som ofrånkomliga. Till dem hör den sk pubertetskrisen och svårigheterna i den sk övergångsåldern.

De miljöpräglade kriserna är inte ofrånkomliga men de uppträder i de flesta människors liv. Att mista någon man levat länge och intensivt tillsammans med innebär ju att man måste lära in ett nytt mönster för sin dag och sitt liv.

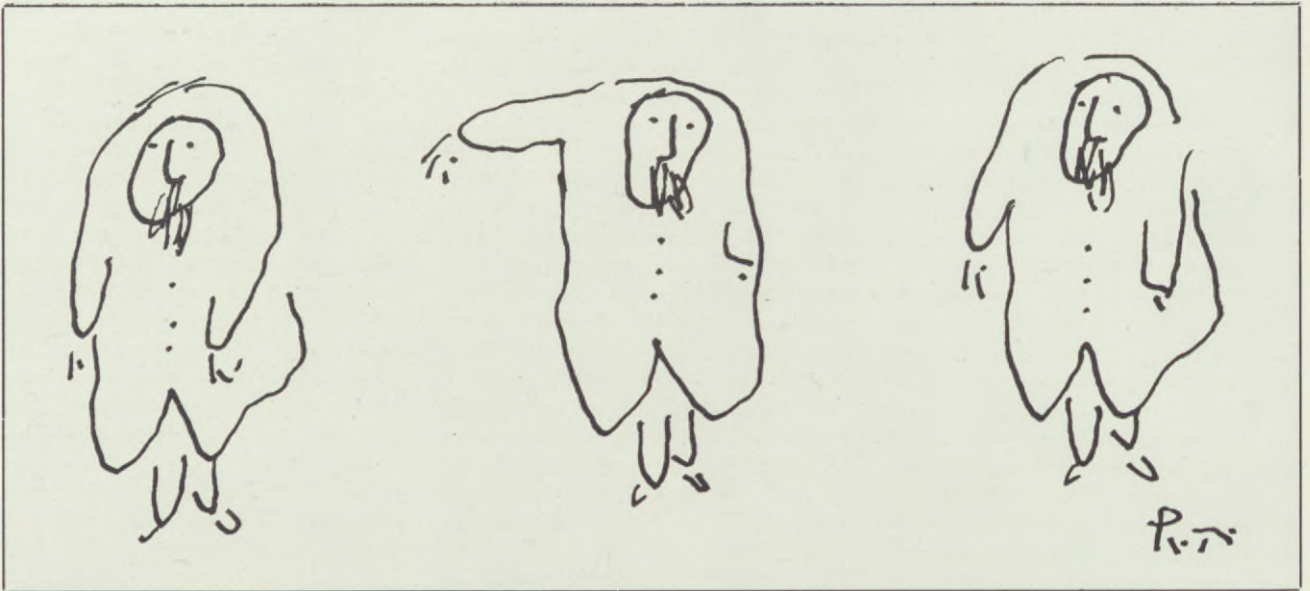
De tillfälliga kriserna är i sig allvarliga händelser men drabbar bara ett fåtal. Det kan vara en allvarlig olyckshändelse, en konkurs för en företagare, att bli arbetslös — plötsligt och brutalt — för en arbetare.

För den som föds till ett handikapp är det naturligtvis inte fråga om en krissituation hos den enskilde individen, eftersom den enskilde individen under sina första levnadsår saknar förmågan att relatera sin situation till ett föregående. Där är det föräldrarna som i de flesta fall råkar i en allvarlig krissituation. Vi har förväntningsreaktioner som till en del är byggda på kunskaper, till en del på samhällets eller den egna gruppens mönster, på hur ett nyfött barn ska se ut.

Att födas med handikapp

I Danmark gjorde man en undersökning där man bad personer med olika

ERIK RANSEMAR: Funderingar kring handikapp och handikapppsykologi i anslutning till en nyutkommen bok

Och är inte likaså många vetenskapsmäns påståenden ...

... att de vill göra oss mera medvetna en cynism ...

... så länge som de samtidigt tillåter att "deras" upptäckter hemligstämplas ...

handikapp berätta hur de uppfattade sina föräldrars reaktioner på födelsen. En del sa, att föräldrarna hade varit lugna. Andra sa, att föräldrarna varit djupt olyckliga och de hade gråtit. Några handikappade sa, att föräldrarna hade skämts för att barnet var handikappat. Föräldrarna hade då blivit chockade, bekymrade, avvisande eller överbeskyddande och de hade fått skuld känslor.

Nu är naturligtvis sådan här uppgifter osäkra eftersom de handikappade endast kan berätta vad de själva fått veta av de övriga i familjen. De många olika svar man fick speglar emellertid något av de variationer som man finner i föräldrarnas hållning i krissituationen.

Föräldrarnas reaktioner

Många föräldrar till handikappade barn upplever en stark oro inför barnens framtid. Denna oro består så länge barnen vistas i hemmet och ålder har alltså ingen betydelse. Man är orolig för hur det ska gå när de själva blir gamla, när kanske en av dem dör före den andra och därmed oron över att själv råka ut för en hastig död. Vi känner igen denna oro hos bl a föräldrar till utvecklingsstörda barn, till cp-skadade och till gravt rörelsehindrade. En stor del av drivfjäders till uppkomsten av föräldraorganisationer som Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Riksföreningen för rörelsehindrade barn och Döva Barns Målsmän, är säkerligen denna oro.

Det finns föräldrar som funderar över om de själva direkt eller indirekt varit orsaken till sina barns handikapp. Omvänt kan det inträffa perioder då den handikappade under sin ungdomstid funderar över om det kan finnas sådana orsakssamband. Det är klart att sådana funderingar oftast hör ihop med kriser. I bästa fall kan det leda till frigörelseprocesser hos den handikappade.

Vi möter kanske den svårt handikappade nån gång som kan berätta om de många resorna till olika läkare och till olika experter av skilda slag. Det är ett förtvivlat försök att lösa krissituationen. Och om inte föräldrarna accepterar barnets handikapp måste handikappet för den medvetne unge handikappade innebära en belastning psykologiskt. Det är inte nödvändigt, förstås, för den unge kan vara mer realistisk i förhållande till sitt handikapp än den närmaste omgivningen.

Det är därför som man inte kan betrakta den handikappade som blir handikappad i unga år som ett isolerat fenomen. Man måste ta hela bakgrunden och då främst hemmiljön med i beräkningen.

Att vara uppmärksam

Att vara handikappad betyder att vara uppmärksam. I en bok utgiven på danska 1969 skriver författarna: "Handikappade barn väcker i regel uppmärksamhet och det kan vara mycket obehagligt både för familjen och barnet. De flesta har ett behov av att kunna uppträda anonymt bland

människor de inte känner. Är barnet handikappat och väcker uppseende blir de problem som är mycket personliga både för barnet och föräldrarna utställda till påseende för andra".

Jag har själv i en aforismsamling som jag gav ut 1967 uttryckt det så här:

Varje svårt handikappad borde få skådespelarutbildning. Konsten att utvärda människors blickar kan man visserligen lära sig på egen hand, men varför plåga sig igenom ensamma år när en effektiv utbildning kan förkorta lärotiden. Att lära sig att vara uppmärksam: det står inget om det i sociala handböcker och det tillhör inte konsumentupplysningen.

Många människor osäkra

Vi vet att många människor känner sig osäkra tillsammans med handikappade. Denna osäkerhet kan ta sig många uttryck. Elever på Norrbacka har berättat för mig att det fortfarande kan hända att det kommer någon och sticker till dem en slant eller to m en sedel när de exempelvis väntar vid ett övergångsställe. Det kan vara ett osäkerhetsfenomen även om jag tror att det dessutom finns en hel del miljöpåverkande fenomen bakom en sådan impulshandling.

Denna osäkerhet är naturligtvis inte bara relaterad till handikappade — icke handikappade. Den som, som vuxen, råkat ut för ett handikapp kan ha precis samma osäkerhets känsla vid de första kontakterna med andra handikappade — även inom samma

handikappgrupp. En kvinna som efter att ha blivit blind som vuxen ägnat en hel del tid åt författarskap berättade för en tid sen för mig, att enligt hennes erfarenhet så förstod man inte riktigt de vuxenblindas problem inom De Blindas Förening. Varför? Därför att de barndomsblinda alltid varit dominerande inom DBF och därför att de barndomsblinda har så oerhört mycket lättare att kommunicera med hjälp av blindskrift. Därför ansåg hon att de vuxenblinda hade svårt att få sina anspråk tillfredsställda inom DBF. Problemen för dessa båda grupper inom samma handikappgrupp var alltså lika skiljaktiga som mellan en döv och en hörselskadad. Därmed bäddar man för osäkerhet i relationerna mellan individer med utåt sett har samma problem men i realiteten med spänningar inom gruppen mellan olika individer med olika upplevelseaspekter på sin situation.

Att vara annorlunda

Att vara handikappad är egentligen att vara annorlunda. Men vi är alla annorlunda i förhållande till andra. Att vi inte upptäcker det eller att vi inte funderar djupare över det beror naturligtvis på graden av denna upplevelse: vi upplever inte denna skillnad som särskilt stor eller vi upplever den bara i sällsynta fall. Jag tror att det är viktigt för förståelsen för handikappade och för att upphäva begreppet handikapp att lära sig analysera sig själv som annorlunda.

Det är därför viktigt att vi har insikt om våra egna reaktioner inför

handikappade och inför just den enskilde individen som vi i en viss situation arbetar *tillsammans med*. Har vi arbetat en tid som professionella socialarbetare har vi också skaffat oss en yrkeserfarenhet som ger oss möjlighet att undvika de största fallgroparna. Men jag tror inte att vi blir riktigt bra socialarbetare innan man har lärt sig att analysera sina egna reaktioner. Man borde några minuter varje dag sätta sig ner och fundera över någon relationshandling i någon viss situation under den dag som gått. Det bör man få in i sin arbetsrutin, i sin arbetsmetodik. Kan man inte det är jag rädd för att man blir en kvacksalvare som sysslar med handikapp med uppenbara risker för inkonsekventa handlingar, för ineffektivitet. Den som inte kan förstå sina reaktioner förskjuter dem. Han bortförklarar dem eller han skjuter över dem på motparten. Risken blir då att man lägger skulden på den handikappades personlighet och den handikappades personlighet får då en dominant prägel i utredningsmaterialet i ställningstagandet till planerade åtgärder — inte andikappets art eller grad i sig.

Handikapplära — en ny bok

Varje handikapp är på sätt och vis olikt, säger *Poul Fatum* och *Jörgen Hviid* i sin till svenska översatta bok *Handikapplära* (Prisma) och som jag till en del följt denna artikel. Det finns ju inte två människor som är lika och därför reagerar handikappade olika på invaliditet.

I den boken som handlar om handi-

kappade barn har jag inte funnit ett begrepp som man annars finner i handikappspsykologin. Det är begreppet acceptans eller att acceptera sitt handikapp. Där kan rehabiliteringsexperter som sysslar med vuxna istället åberopas. De lär oss att ingen rehabilitering kan lyckas om inte den enskilde individen har accepterat sitt handikapp. Den energi som den enskilde lägger ner på att kämpa mot sitt handikapp har han större nytta av för att kämpa mot allt det motstånd som han kanske kommer att finna i samhället utanför sjukhuset. För att kunna leva med sitt handikapp måste man alltså acceptera det.

Det finns naturligtvis många tecken på detta accepterande. Jag har speciellt fastnat för vad *Fatum* och *Hviid* säger i ett kapitel som de kallat *Terapeutiska metoder*. De skriver om *humorns roll*:

— Humorn spelar en väsentlig roll i rehabiliteringsprocessen. Hos en del patienter hindrar sorg, bekymmer och ångest humorn från att komma till uttryck. - - - Humorn är i regel ett tecken på att personen fått sin ångest och sina bekymmer under viss kontroll, så att det finns ett energiöverskott som gör att han kan le åt de groteska eller humoristiska aspekterna av situationen. Humorn är ett uttryck för att personen inte låter sig överväldigas av de problem och svårigheter som han står inför.

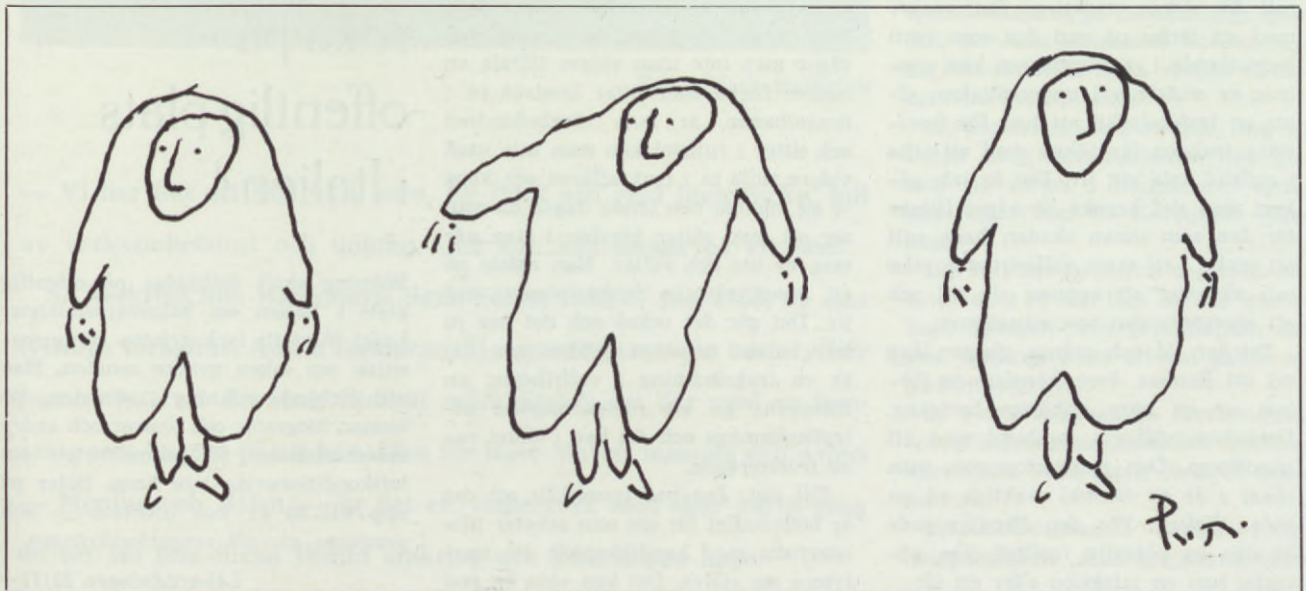
Svenska erfarenheter

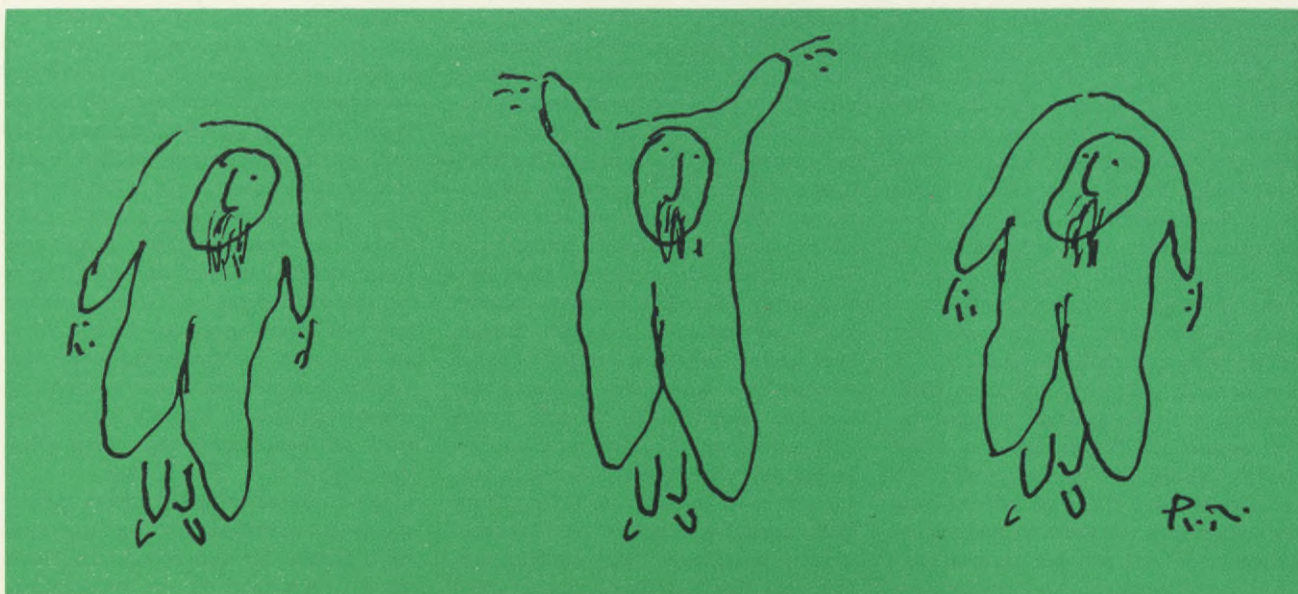
Bo Bjerner talade inte om kriser när han i några artiklar 1963 la fram sina

Och att hemligstämpla fakta ...

... är också ...

... att stympa språket ...

och att vi dessutom
hemligstämplar...

... fakta om världen ...

... gör den ju knappast större ...

synpunkter i den här frågan. Han använde begreppet *sorg*. När en förut frisk människa plötsligt förlorar sin syn, sin hörsel eller sin rörelseförmåga så är det helt normalt att uppleva denna förlust som en sorg av precis samma slag som förlusten av en nära anhörig. Lika litet som en moder, som förlorat sitt barn, kan tröstas av att hon själv fortfarande lever och är frisk kan den blinde tröstas av att han fortfarande kan använda sina händer. Under detta sörjande upplevs livet som meningslöst. Tankarna dominerar av smärtsamma jämförelser mellan det som livet innan handikappet kunde erbjuda och var som nu finns kvar att leva för. Det är självklart att hur man tidigare inrättat sitt liv spelar stor roll för denna reaktion. Det räcker med att tänka på vad den som varit framstående i en idrottsgren kan uppleva av smärta vid underrättelsen efter en trafikolycka att han för framtiden troligen får räkna med att sitta i rullstol hela sitt liv. Det är inte säkert men det kanske är något lättare för den som innan skadan hade valt att verka i ett mera stillasittande yrke och aktivitet att anpassa sig till och att acceptera den nya situationen.

Det tar tid och många gånger lång tid att komma över känslan av förlust av en nära anhörigs bortgång. Detsamma gäller i samband med ett handikapp. Den depression som man råkar i är en normal reaktion på en sådan förlust. För den handikappade är den en påtaglig realitet, lika påtaglig som en infektion eller ett sår.

Att acceptera handikappet

För att leva med handikapp krävs alltså en anpassningstid till sitt handikapp och denna anpassningstid kan vara olika lång. Men när väl man har accepterat sitt handikapp kommer samhället närmare, samhället, omgivningen med sina brister, med sina ofullkomligheter. Och det är som framförallt Charles Hedkvist och många talesmän för de blinda ofta framhållit: Det är i regel de små och till synes obetydliga tingen, förhållandena och färdigheterna som skapar de största problemen för de handikappade. Den handikappades liv kan inte som den friskes styras av impulser och ögonblickshandlingar, därför att det mesta som bygger på tillfredsställelse av impulshandlingar bygger på kommunikation — i detta ords bägge betydelser. Är man då döv vägar man inte utan vidare tilltala en vacker flicka som sitter bredvid en i tunnelbanan, är man rörelsehindrad och sitter i rullstol kan man inte utan vidare rulla in i fruktaffären och köpa ½ kg körsbär den första dagen då man ser att man säljer körsbär i stan när man är ute och rullar. Man måste på ett annat sätt än friska planera sitt liv. Det går det också och det har ju inte enbart negativa följder men det är en inskränkning i valfriheten, en dämpning av ett rörligt psykes uttrycksförmåga och det kan i bland vara frustrerande.

Till sist. Jag har framhållit att det är nödvändigt för oss som arbetar tillsammans med handikappade att analysera oss själva. Det kan vara en god

metodik att någon gång skriva ner något om sina erfarenheter. Jag upptäckte för något år sedan när jag blev tillfrågad av ett bokförlag om jag ville ge råd till skolorna om hur man ska vara mot handikappade kamrater att det är svårt att finna de rätta orden och svårt att sammanfatta på någon sida de råd man skulle vilja ge i såna sammanhang.

Teckningar av Pete

Förbjudet att röka på offentlig plats i Italien?

Rökning skall förbjudas på offentlig plats i Italien om hälsovårdsminister Luigi Mariotti lyckas lotsa en proposition om saken genom senaten. Han vill förbjuda rökning i väntrum, på bussar, biografteater och andra inomhuslokaler för allmänheten om luftkonditionering inte finns. Böter på upp till 80 kr kan utdömas — och pengarna går till cancerforskningen.

Läkartidningen 23/71

Foto: Mark Markefelt

— Vi har fått ett helt nytt barn. En frisk och glad liten flicka, full av verksamhetslust och upptåg. Och hon kan hoppa på ett ben!

Så beskrivs lilla Rose-Marie Sers, Solna, född 27 juli 1965, av sina lyckliga föräldrar. Andra föräldrar till normalt utrustade barn tycker kanske inte att det låter särskilt märkvärdigt det där med en femåring som hoppar på ett ben. Men för Rose-Maries mamma och pappa

— Monika och Björn — är det ett underverk som sker varje gång de ser sin lilla flicka skutta omkring och leka hoppa hage.

Nu leker vårt barn igen

Bara den som själv har levt i nära kontakt med en *blue baby* förstår hur märkvärdigt det hela är...

När Rose-Marie föddes på Sabbatsbergs förlossningsklinik den där sommarnatten för snart sex år sedan var det ingen som visste att hon hade en missbildning i hjärtat.

Barnet föddes med navelsträngen om halsen och den komplicerade förlossningen gjorde att man utgick från att påfrestningen blivit för stor för den lilla. Hon överfördes omedelbart till specialavdelning på Sabbatsbergs sjukhus, där man emellertid konstaterade att hon skulle få bästa vården på Samaritens barnsjukhem.

På Samariten konstaterade man att babyn hade andningsbesvär och gissade på vatten i lungsäcken, varför hon fördes över till Karolinska sjukhuset.

Här företogs en ytterst noggrann undersökning av den lilla. En rad specialister lyssnade och provade och det stod slutligen klart att det gällde ett medfött hjärtfel.

Så var situationen då barnkirurgen, docent Sigrid Söderlund, fick hand om hjärtsjuka Rose-Marie Sara, 10 dagar gammal.

Hjärtmissbildningen bestod i att lungpulsåldern och kroppspulsåldern

bytt plats. Därigenom hade Rose-Marie två skilda blodomlopp med otillräcklig förbindelse mellan de båda kretsloppen.

Vid operationen öppnades en förbindelse mellan de två förmaken så att blodet kunde blanda sig. Därmed blev hon mindre "blå" hon repade sig snabbt efter ingreppet och fick större krafter så att hon kunde överleva tills hon var tillräckligt stor för operation i hjärt/lungmaskinen — en teknik som kräver att patienten har en lägsta vikt av omkring 15 kilo.

Utan denna förberedande operation är det ytterst osannolikt att Rose-Marie skulle klarat överlevnaden ens ett par dygn till.

Så blå hon är, sa folk

— Vi visste att Rose-Marie inte var helt återställd och att en ny operation skulle kunna bli aktuell då hon vuxit upp och fått kraft att klara det allvarliga ingreppet. Men vi trodde ändå — eller hoppades — att det kanske skulle växa bort, att felet skulle reparera sig själv.

Så skedde dessvärre inte. Första året märkte vi inte så mycket. Men ju längre tiden led, desto tydligare stod det att flickan blev allt klenare. Det hände också ibland att folk i T-banan tittade medlidsamt på henne och sa: — Oj så blå hon är! Har hon ätit något konstigt? Eller också kunde de rent ut fråga om hon var blue baby. Varje gång frågan ställdes, växte vår ängslan.

I maj förra året var hon ganska dålig. Hon hade då under hela sitt korta liv inte kunnat leka som andra småtingar. Hon var rädd för att sitta i solen, hon frös lätt men plågades svårt så fort hon blev för varm, berättar Monika.

— Ibland kom hon fram till mig och sa: — Oj vad mitt hjärta tickar!

Ny operation . . .

10 juni 1970 var det dags för ny operation. Den utfördes också på Karolinska sjukhuset, denna gång av professor Viking Björk med hjälp av hjärtlungmaskin. Nu korrigerades blodströmmen i hjärtat.

— Operationen gick bra men de första dagarna slets vi mellan hopp och fruktan, berättar föräldrarna. Rose-Marie fick ligga i respirator och andas genom kanyl. Hon var en ynkelig liten krake — vägde bara 12,5 kilo efter operationen — och hon skulle fylla fem år ett par veckor senare, berättar föräldrarna.

En halvtimme om dagen fick vi be-

söka henne på sjukhuset. Men hon blev så upprörd varje gång, så glad när vi kom och så förtvivlad då vi strax måste gå igen, att vi till sist drog oss för att besöka henne.

— 31 augusti 1970 blev en märkesdag som vi aldrig skall glömma, berättar de unga föräldrarna vidare. Den dagen flyttades Rose-Marie över till S:t Görans barnklinik.

. . . och ett "nytt" barn

Professor Björk hade sagt att Rose-Marie skulle bli bra om hon fick lite tid på sig, men vi hade knappast vågat tro på hans ord. Så liten och klen och hängig tyckte vi att hon verkade.

Men på barnkliniken hände något märkligt. Det var som om flickan börjat blomma upp redan från första stund.

Det går inte att förklara — hon hade ju fått den allra bästa vård på Karolinska sjukhuset. Alla var så snälla och rara både mot oss och mot henne. Trots det där med besökstiderna.

Men här, på S:t Göran, fick vi vara hos henne så mycket vi hade lust och tid till. Här ville både läkare och personal att föräldrarna skulle vara med och hos barnen mesta möjliga tid, medan de var vakna. Ville någon mamma eller pappa stanna och vaka hos en liten sjukling, ordnades även det.

Bara efter några dagar började Rose-Marie skratta och leka. Och första dagarna i oktober fick vi ta henne med oss hem.

Och det var inte alls samma barn, som vi med så stor ängslan lämnat till operation tre månader tidigare!

Nu leker hon med lust och glädje

Vår "nya" Rose-Marie var en kvittande glad liten flicka, full av ivrig verksamhetslust", nästan som om hon skulle försöka ta igen all den tid hon bara suttit eller legat utan kraft att leka och springa omkring.

Vi har nu också en ettåring, en genomfrisk och duktig liten flicka. Förut var vi så rädda att hon skulle bli alltför ansträngande för Rose-Marie.

Nu leker de och rasar tillsammans så det är en lust och glädje. Det verkar som om Rose-Marie hade lagrat upp krafter.

Ändå har vi inte riktigt, riktigt vågat tro att hon var helt frisk och att hennes hjärta fungerade ordentligt. Inte förrän den dag vi såg henne hoppa omkring på ett ben — länge — länge.

— Ingen kan ana vilken otroligt underbar syn det var, säger Rose-Maries föräldrar:

Men läkarna, som haft hand om Rose-Marie och andra hjärtsjuka barn vet och förstår hur lyckliga föräldrarna är över sitt botade barn.

För några år sedan skulle den utvecklingen varit otänkbar. De senaste decenniernas forskning är det, som möjliggjort underverk som det här skildrade.

Och det som i sin tur möjliggjort forskning på hjärt-kärlsjukdomarnas område, är i hög grad de bidrag som allmänheten — enskilda och organisationer — lämnat via Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar.

Det statliga stödet till detta forskningsområde är snävt begränsat. Forskningsbidragen från Nationalföreningen, som årligen går upp till nära en och en halv miljon kronor, hjälper till att hålla igång en oerhört viktig verksamhet inom medicinsk vetenskap.

Medlen har samlats in dels genom rikskampanjer som exempelvis Radiohjälpen men främst genom telegramavgifter. Förr gick nära hälften av avgiften för lyxtelegrammen till hjärtlungforskning. Numera måste man begära Lx Hjärtat med talet 100 framför nummerbeteckningen på de lyxtelegram man vill uppvakta vänner och bekanta med, om man vill ge bidrag till hjärtforskningen.

HILDE ROEMPKE

WINDOW:

Romantik kan vara en inre verklighetsupplevelse. Den behöver inte alltid sammankopplas med yttre idyll. Den inre upplevelsen kan då vara av religiös natur.

Romantikern är i så fall motsatt till materialisten.

I meditationer kan man finna denna inre verklighet. Och meditationen är ju inte så välkänd i modern tid.

Där finns upplevelsen "den inre kunskapen" om en paradisisk tillvaro. Enligt Platon fanns det en gång i tiden en paradisisk ö, där invånarna levde i förbindelse med det gudomliga. Ön kallades Atlantis men sjönk genom en naturkatastrof i havet. Och sägnen berättar att det sjunkna Atlantis en gång skall stiga ur havet.

En gång drömde man om Atlantis. Finns det en ö som försvunnit i havet? Om detta handlar boken Gåtfulla platser.

Atlantis — det är något gåtfullt också ur psykologisk synpunkt. Människor har beskrivit denna sagoö utan att känna till Platons beskrivning. Platon var den förste som klargjorde att det funnits en ö eller kontinent, som benämndes Atlantis, där det rådde fullkomliga paradisiska förhållanden. Ön sjönk i havet genom en naturkatastrof.

Kritias hade berättat om Atlantis vid en sammankomst hos Sokrates. Ön hade en stad där Atlas, son av Poseidon, var den störste kungen. Staden var cirkelrund med regelbundna dimensioner. I rundlarnas mitt fanns ett tempel omgivet av en gyllene mur, det omgavs även av tre ringar vatten avdelade med två ringar landsrensor. En bred kanal från havet gick genom staden till jordbrukardelen och fartyg kunde gå in där.

Om denna försvunna ö har många spekulationer gjorts alltifrån Platons tid till våra egna dagar. En av teorierna är att en Atlantis-ö varit alla kulturers vagg. Då skulle katastrofen ha kommit långsamt, kulturspillror skulle ha överlevt. Denna tanke har anammats även ur kristna perspektiv.

Sagan om Atlantis har tidvis fallit i glömska — från historikernas sida. Och då fanns det anledning återkomma till psykologiska gåtan: Människor visste berätta om fenomenet Atlantis trots det bristande historiska kunskapsmaterialet. Man hämtade sina kunskaper på mediativt sätt.

Att nå fram till kunskaper på sådana vägar är en delvis bortglömd och väl även förkastad metod. "Måttbands-

skolan" är desto mera känd. Eller skulle en kombination av de båda kunskapsvägarna vara möjlig?

DANIEL COHEN

En fördel hos den amerikanske författaren Daniel Cohen, som bekänner sig till den arkeologiska forskningen, är att han inte utelämnar det som "existerat i fantasin" som ovidkommande. Inspiration och insikt skall ha sin plats i arkeologin och bevisets tyngd vara av yttersta vikt, fastslår han.

Författaren tar med oss på olika håll i världen i sin bok "Gåtfulla platser", bla för att utrona var det sjunkna Atlantis kan ha funnits i verkligheten. Någonstans i Atlanten kan det ha varit... osv. Det är här många förslag som presenterats. Kontinentalförskjutningsteorin granskas.

1967 gjordes en upptäckt av allvarliga vetenskapsmän som kom några att utropa att nu vara Atlantis funnet. Upptäckten var de arkeologiska fynd som bekräftade att den vulkaniska ön Santorin i Egeiska havet sprängts för mer än 3 000 år tillbaka i tiden. Den arkeologiska undersökningen av Santorin som gömtes under flertusenårig aska lämnar uppgifter om en stadsbefolkning med tre- och tvåvåningshus som kanske kan sättas i samband med ett Atlantis.

Den amerikanske arkeologen stannar ofta i sina redogörelser vid "kanske" och "förmodligen". Så har han också gett sig ut på upptäcktsfärder i en gåtfullhet där få torde känna sig säkra.

Det är då inte bara att minnas Atlantis — Stilla Havets Lemurien är lika gåtfullt. Så finns det platser som lättare identifieras geografiskt: Från Påskön kan det bära iväg till Eldorado! Och det saknas inte platser som har anknytning till den legendariske kung Artur och riddarna kring runda bordet. Svårare blir det då att hitta fram till ett fredsrike som prästkungen Johannes!

Halvdan Renling
Gåtfulla platser av Daniel Cohen,
Rabén & Sjögren.

Miljöskyddets lagar finns nu i ett filmpaket

I samarbete med naturvårdsverket och arbetarskyddsstyrelsen har Allmänna förlaget producerat ett informationspaket kallat Miljöskyddslagen. Paketet består av stillfilm, lärarhandledning, studieuppgifter samt miljöskyddslagen och miljöskyddskungörelsen samt ett par andra författningar.

Stillfilmen redogör för miljöskyddsreglerna i stora drag; vad de kräver och vilka företag och anläggningar de gäller. De redogör för vilka som är tillståndspliktiga och vilka samhälleliga organ man vänder sig till i miljöskyddsfrågor.

Miljöskyddslagen är avsedd att tas upp gemensamt med arbetsgivare och arbetstagare. Den är också riktad till beslutsfattare liksom till opinionsbildande grupper.

Forskningsanslag till hjärt- och kärlsjukdomar

Svenska margarinindustrins förening för näringsfysiologisk forskning har anslagit ytterligare 280 000 kronor till forskning på hjärt- och kärlsjukdomarnas område. Sammanlagt har margarinindustrin därmed sedan 1960 lämnat bidrag på drygt 3 miljoner kronor för detta ändamål.

Årets anslag, har fördelats på tio forskare i tolv ämnesområden.

Dessutom har föreningen beviljat ett anslag på ca 20 000 kronor för dokumentationsverksamhet inom området hjärt- och kärlsjukdomar.

TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND

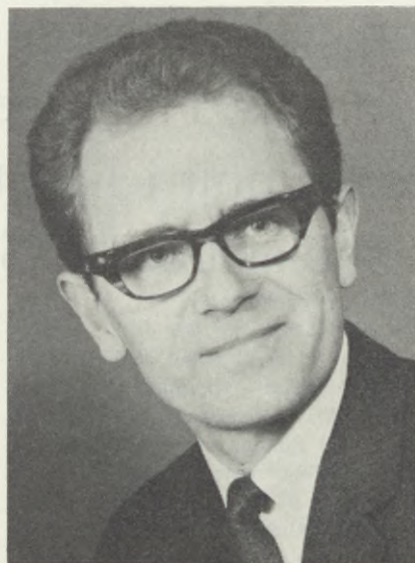

Postgiro 95 00 11

Gynna
svenskt
näringsliv

Miljön skall kännas som en smekning

Status fortsätter att presentera yrken som det finns speciell anledning för handikapprörelsens folk att lära känna närmare, yrken där innehavarna har miljöformande uppgifter. I denna artikel är det ARLY JOHANSEN som berättar om inredningsarkitektens syn på sitt yrke. Han är verksam i Piteå.

Telefonen ringer. Inredningsarkitekten svarar.

Beställare I: Vi skall inviga vår nya skola nästa vecka. Kan Du hjälpa oss att slänga in lite möbler?

Beställare II: Vi tänkte öppna den nya restaurangdelen på söndag, till familjelunchen. Kan Du slänga in lite bord och stolar?

Dessa repliker illustrerar ganska väl många uppdragsgivares syn på inredningsarkitektens verksamhetsområde. Ett synsätt som givetvis bottnar i bristande kännedom om inredningsarkitektens verkliga möjligheter att, med rimlig tidsmängd till förfogande, åstadkomma en funktionell, ekonomisk, ändamålsenlig bekväm miljö. Detta kommer också ibland till uttryck genom vissa uppdragsgivares alltför tilltagna, ofta vetoliktande dirigerade av inredningsarkitektens arbete fas efter fas. Dessa åtgärder kan möjligen försvaras med, att det ju är uppdragsgivaren som betalar "kalaset". Icke förty synes mig arvodesinvesteringen ge för dålig utdelning, när man så litet drar nytta av inredningsarkitektens yrkeskunskap och fallenhet. På grund av släktskapet med ett annat mera etablerat yrke, nämligen arkitektens, har man till och med ibland ansett förekomsten av inredningsarkitekter onödigt. De två yrkeskategoriers verksamhetsområde griper också ständigt in i varandra, vilket kan göra det svårt att dra någon rak gränslinje mellan dem. Då emellertid deras arbeten endast överlappar delvis kan man inte betrakta dem som konkurrenter.

Kompletterande funktion

För arkitekten framstår byggnaden huvudsakligen som ett elastiskt formelement, som skall passa in i omgi-

vande byggnads- och/eller landskapsbild. Inredningsarkitektens syn på huset begränsar sig till övervägande del till inomhusmiljön, inom vilken människan skall kunna bedriva olika verksamheter under välbefinnande, dvs människans eget jag skall till varje tid komma till uttryck, så att nya idéer och skapande kraft kommer i dagen för utveckling av såväl individ som samhälle. Det gäller alltså för de två yrkeskategorierna att, kompletterande varandras arbeten, tillsammans skapa ändamålsenligt stimulerande miljöer. Vi kan härav göra den positiva konklusionen att de två yrkeskategorierna inte står i motsatsförhållande till varandra.

Miljöplanerare istället?

Tidpunkten för, när titeln inredningsarkitekt antogs som yrkesbeteckning är svår att fastslå. Troligt är, att någon arkitekt, kanske kring sekelskiftet, började kalla sig inredningsarkitekt, därför att han erhöll många beställningar på inredning av framför allt rika människors ofta palatsliknande bostäder. Under senare år diskuteras, huruvida titeln inredningsarkitekt är rätt yrkesbeteckning på nutidens "inredare". Miljöplanerare, miljöformare, miljödesigner, interiördesigner (design inbegripes bla i ordet planera) har bla nämnts som ev. yrkesbeteckning. Det engelska och franska interiördekoratör torde inte längre, utom i vissa

fall, vara adekvat som yrkesbeteckning, med nutidens krav på inredningsarkitekten.

Vilka krav skall ställas?

Vilka krav skall man då ställa på inredningsarkitekten? — Jag skulle vilja börja med att helt kort svara, att kraven är många och att det endast är få inredningsarkitekter förunnade att leva upp till samtliga krav samt att det endast är genom seriös bearbetning av problemställningarna inredningsarkitekten kan göra sig hopp om, att bli accepterad och respekterad i sin yrkesutövning. — Den inredningsarkitekt, som enbart driver affärsmässig verksamhet bör enligt mitt förmenande ändra beteckningen i sin titelatur till den i detta sammanhang hederligare "säljare". Motsatsen finner vi i den inredningsarkitekt, som låter ritningsarbetet bli ett självändamål. Han kanske skulle blivit en duktig tecknare eller teckningslärare.

Psykologikunskaper viktiga

För att lyckas måste inredningsarkitekten komma åt att frilägga människornas innersta önskemål. Han måste skapa det människorna vill ha, men som de kanske inte själva har tänkt på eller rent av var motståndare till vid tanken på det. Hur skönt är det inte att höra en människa medge:

"Det här blev egentligen bra, fast jag trodde inte det skulle bli det."

För att kunna åstadkomma detta måste inredningsarkitekten ha kunskaper i och sinne för såväl psykologi som pedagogik. Därutöver måste han ha konstnärlig läggning, ja, jag skulle faktiskt vilja utvidga kravet till, att han, för att kunna fullgöra den konstnärliga delen av arbetet, bör vara fullödig

-JAG ÄR ETT VACKERT HUS MEN
ÄCK SÅ ILLA DÄRAN.-INVÄRTES.
MAN BYGGDE MIG FÖR MIN VACKRA
FASADS SKULD -UTIFRÅN.

-JAG ÄR OCKSÅ ETT VACKERT HUS,
OCH MÅR DESSUTOM FÖRTRÄFFLIGT.
-MAN PROJEKTERADE MIG INIFRÅN -
NÄMLIGEN ♪

MAN TRIVS INTE I ETT HUS ENBART FÖR ATT DET ÄR VACKERT
UTAN MAN TYCKER ATT Huset ÄR VACKERT FÖR ATT MAN TRIVS I DET.
(EFTER EYSEK OROSPÅK)

A-71

konstnär, då man ju av honom kan kräva visionärt seende, förmåga till gestaltning och samordning av proportioner, rytm, balance, färg, form m m till en för ändamålet harmonisk helhet (för viss effekt kan emellertid en i någon grad disharmonisk sammanställning av nämnda faktorer skapa en eftersträvd spänning i helheten). Jag vill här erinra om, att inredningsarkitektens verksamhetsområde också innefattar formgivning och i många fall även konstruktion av möbler, ljusarmatur, fasta inredningar, inredningsföremål m m. Emellertid kan inredningskonsten aldrig bli och får aldrig utövas som fri konst. Inom inredningskonsten har man, i motsats till inom den fria konsten, en hel rad olika faktorer att ta hänsyn till (mänskliga mått och motorik, tekniska förutsättningar, lagar och förordningar, säkerhetsbestämmelser, kvalitetskrav m m) faktorer, som av inredningsarkitekten kräver en sansad, till förutsättningarna knuten, realistisk utformning. Jag skulle här vilja peka på det ofta hörda påstående, att inredningsarkitektens arbete skulle vara konstnärligt till 80 % och att de övriga 20 % således skulle fördelas på teknik, planering, organisation, ekonomi m m. Jag anser, att förhållandet blir riktigare, om man låter de två procentsatserna byta plats.

Av ovanstående framgår, att inredningsarkitekten också måste vara färgspecialist. Färg har ju som bekant mycket accentuerade stämningväckande egenskaper bl a och finns alltid med vid utformning av våra omgivningar.

Miljön skall kännas som en smekning

Inredningsarkitekten måste ha ett utpräglat sinne för rumsgestaltning samt

ha förmåga till funktionellt seende. Med funktionell inredning menas bl a att inplacera endast de inredningsföremål, som har betydelse för ändamålet med miljön. Således är det inredningsarkitektens plikt att undvika ta med föremål, vilka man har litet eller ingen användning för. Ett exempel på missriktad inredningsnit är inplacering av 300 l:s frysskåp i lägenheter i centrumbebyggelse med dess närhet till livsmedelsbutikernas fryslager. Här kan investeringen användas på bättre sätt eller helt sparas med lägre hyreskostnad som positiv följd.

Av inredningsarkitekten skall man vidare kräva förmåga att tekniskt lösa de olika problemen han ställs inför i sin verksamhet. Han måste åtminstone teoretiskt ha så mycket kännedom om tex elektriska installationer, värme-, vatten- och sanitetsinstallationer, ventilationsteknik, byggnadsteknik, målningstekniska frågor, byggnads-, inrednings- och möbelsnickeri, golvbläggningar, ytbeläggningar m fl angränsande yrkesområden, att han kan upprätthålla en fackmässigt fullödig kommunikation med samtliga grupper för ett gemensamt skapande av den eftersträvide, önskvärda totalmiljön. — I fråga om produktutformning och -användning skall man kräva av inredningsarkitekten, att han har sinne för industriella krav, dvs. förmår rätta sin formgivning efter industriella förutsättningar, produktionslinjer, material m m för billig serieframställning. Han bör emellertid se till att utformningen av industriprodukter inte nödvändigtvis blir tråkigare eller sämre än specialtillverkade föremål. Miljön och i denna ingående detaljer skall kännas som en smekning. En väsentlig del av inredningsarkitektens arbete består i kontakt och kommunikation

med "brukarna" av den tilltänkta miljön. Han måste således noggrant och eftertänksamt analysera människornas behov och önskemål. Ett grundligt arbete i initialskedet torde underlätta den vidare bearbetningen avsevärt samt blir resultatet avgjort bättre

Sist med inte minst måste man av inredningsarkitekten kräva ekonomiskt sinne, bl a prismedvetenhet (han är ju uppdragsgivarens ombud i inredningsfrågorna och måste således tillvarata uppdragsgivarens intressen) så att det till varje tid skapas ändamålsenliga miljöer och föremål, det gäller såväl kvalitet som kvantitet.

Släpp in inredningsarkitekten tidigare!

Vi har konstaterat, att "inredaren" är sidoställd arkitekten, evad gäller viss del av verksamhetsområdet. Vi har också konstaterat att de uppställda kraven på inredningsarkitekten är många och anspråksfulla. Det är endast genom skärpt självdisciplin under noggrant, intensivt, seriöst upplagt arbete, teoretiska och praktiska, kontinuerliga studier samt ett påtagligt ansvarskännande för uppgiften, den yrkesutövande inredningsarkitekten kan göra sig hopp om att med tiden uppfylla samtliga dessa krav. **Kraven bör ställas.**

För att tillfullo utnyttja dessa förhållanden är det av vital betydelse att inredningsarkitekten engageras i projekteringsarbetet mycket tidigt, helst på planeringsstadiet. Därvid uppnås den högsta grad av engagerad, kreativ och konstnärlig insats.

Det är inte svårt att inse, att de uppdragsgivare, som gör sig skyldiga till repliker, liknande inledning på denna artikel, har gått miste om kärnan och köttet av frukten i utbyte mot en liten bit av skalet.

Ett land där blommor betyder något

Hur ofta slarvar vi inte när vi skall köpa blommor till oss själva eller andra. Ofta blir det en färdigbunden och blandad bukett (där hälften vissnar alltför fort). Vi kunde lära mycket av de japanska kvinnorna och den japanska blomsterkulturen, berättar här **PALLE HAGMANN**.

■ Många människor rynkar föraktligt på näsan vid synen av de små japanska trädgårdar med broar och kanaler, där små japanska män seglar i porslinsbåtar, och där sköna japanskor promenerar runt på de grusbelagda gångarna mellan små miniatyrträd. "Japanskt krims-krams" säger man och därför har de små porslinsfaten mer och mer försvunnit i handeln. Och det är synd. Det var nämligen inte krims-krams, det är berättelsen om ett stycke kultur som existerade långt före vi hade upfunnit det ordet.

I slutet av det sjätte och i början av det sjunde århundradet, under en period som kallas Sui-dynastien i Japan, satt kejsare Suiko på tronen, men lät sin son Shotoku-Taishi regera för sig. Denne sände en ung man Ono-no-imoko till Kina, som representant för kejsarhuset, och gav honom samtidigt i uppdrag att studera såväl kinesisk konst som kultur. Den gången hade man redan talat om "kultur" i flera tusen år i den delen av världen. Ono var en allvarlig studerande av Buddhismen samt den konst som var knuten till denna lära, och då han kom tillbaka hade han bland annat med sig modeller och teckningar av trädgårdar och parker, där man kunde dyrka Buddhas ära. Det första han gjorde vid sin återkomst var att grundlägga en sådan trädgård och bygga ett tempel för Buddha, vilket fick namnet Ikenobo. Därför förekommer det nästan alltid ett litet tempel i dessa miniatyrträdgårdar.

Det var ju långt ifrån alla japaner som hade råd eller möjlighet att skaffa sig en egen riktig trädgård eller park, och därför hittade man på att lösa problemet med hjälp av dessa små "hemmaträdgårdar", där man trots allt kunde dyrka och visa Buddha sin beundran och rätta tro.

■ Det är klart att de små trädgårdar som kunde köpas utanför Japan inte var produkter av denna dyrkan eller tro, och att de plantor som fanns i dem inte var resultatet av japanernas blomster- och trädkultur. Om så skulle varit fallet så skulle de ha kostat så mycket pengar att folk — enligt allmänna snobbfasoner — skulle ha köpt dem enbart därför att de var mycket dyra och därför också mycket fina. De träd och buskar som fanns i "våra" trädgårdar var konstgjorda, ungefär som de som vi numera använder i modelljärnvägar osv, medan de som japanerna själva hade i sina trädgårdar var riktiga träd, upp- eller rättare sagt nedälskade, många gånger genom generationer.

■ Karaktäristiskt för den japanska mentalitetens förakt för tidsbegreppet är hans intresse och glädje i att göra miniatyrträd och blomsteruppsatser. "Sabra" säger man i Indien, och det betyder tålmod. Men där är det fråga om att finna sig tillrätta med fattigdom och elände. I Japan är tålmodet nyckelordet för förädling och positiva resultat. Detta gäller i högsta grad de japanska dvärgträden. Man börjar med små plantor, några centimeter höga. Dessa gräver man försiktigt upp, varefter man skär bort de längsta och kraftigaste rötterna och planterar dem i blomsterkrukor. Den proceduren gör man med jämna mellanrum — tex vart tionde år — samtidigt med att man binder några tunga föremål på grenarna efterhand som de växer ut, så att de därmed tvingas nedåt och skapar mjukt formade kurvor. Efter cirka en människoålder är trädet färdigväxt och mycket litet, men — mycket vackert. Då är det faktiskt på tiden att överlåta den kommande tidens passning åt sina barn, som fortsätter med att låta sina barn skära, klippa och hänga ner grenarna. Efter tre-fyrahundra år har man äntligen segrat över naturen och dvärgträdet är en realitet som kan finna sin plats i miniatyrträdgården, där många rökelsepinnar kan tändas som tack till Buddha och "det mycket ärade trädets" upp- eller rättare sagt — nedväxt.

Men det är inte endast dvärg- och miniatyrträd som har sina rötter i Japans kultur. Blomsterarrangemangens konst har en mycket stor betydelse i det japanska livet. Också här är det fråga om generationers kultur, och de bär sina namn efter de stora dynastier och kulturperioderna. Ikenobo, Seiwa, Nagerie och Moribana är några av dessa perioders namn, men alla dessa har detta gemensamt: ett arrangemang av blommor med en talande betydelse.

■ Blommornas skönhet är erkänd över hela världen, och Japan äger en flora som man inte finner make till på andra håll i världen. Ett är att köpa eller plocka blommor och sätta dem i vaser, något helt annat är att arrangera dem så de blir ett resultat av en raffinerad konst. För japanerna är doften av en underordnad betydelse, medan kompositionen betyder allt. Där finns som sagt många "stilar" och "skolor" i denna svåra konst och ingen japansk kvinna med respekt för sig själv och sin kultur och med hoppet att en dag bli värdinna i sitt eget hem skulle drömma om att springa över den punkten i sin humorsläxa — att lära konsten att smycka sitt hem med

blommor. Och här är det som sagt inte bara fråga om att sätta "blommor i en vas". För det första använder man knappast vaser i samma grad som här. Däremot är det allmänt med skålar och fat som utgör den bas man bygger sin komposition på. Nästan alla "skolorna" går ut ifrån grundregeln: — *tretalet*. Tex: Tre stora blomstergrenar eller bara en gren med två kvistar i långa längder, som faller ut från centralblomman — symboliserande himlen, människan och jorden. Den längsta och högsta är naturligtvis himlen och den lägsta jorden.

■ Det japanska ordet "Hana" kan inte översättas med vårt "blommor" då det nämligen täcker allt som växer i jorden från gräs till träd. Allt kan därför inte ingå i ett japanskt blomsterarrangemang. Medan vi tycker om utslagna blommor anser japanerna att sådana blommor — eller växter — redan är på väg mot förgängelsen och därför inte uppfyller sin mission. Därför är det en konst att finna blommor — eller växter — som i sin livslängd uppfyller kompositionens ändamål. Jag nämnde tidigare att ordet "Sabra" är synonymt med Indien. I Japan skulle man säkert använda ordet "Furyu". Det kan inte direkt översättas, men det närmaste skulle vara "balans", och det är väl det som kännetecknar japanens liv — också när han eller hon arrangerar sina blommor.

■ Kalla det nu gärna krims-krams och efterapning, allt det som kommer från Japan. Men var det inte en idé om vi duktiga västerlänningar försökte lära oss litet av dessa våra långväga bröder. Till exempel tyda blommornas symbolism eller helt enkelt försöka finna ett tillsvarende ord eller livsprincip som bygger på japanernas — "Furyu".

VID BESÖK I HÖÖR,

ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe

Propra rum

Tel. 0413/200 25

Hur informerar vi om läkemedel?

Erik Ransemar har varit på en av Socialstyrelsens studiedagar

Ett 70-tal deltagare diskuterade alkohol- och narkotikainformation vid en studiedag den 27 maj som Socialstyrelsen ordnat på SAF:s kursgård Wijk på Lidingö. Deltagarna fick efter ett inledande föredrag av norrmannen Stein Bråten gå in i grupparbete kring fem olika ämnen.

Jag tillhörde gruppen som hade ämnet Sömnmedel och lugnande medel att diskutera. Naturligtvis kan jag inte referera alla nyanser i diskussionerna liksom inte heller klart ange vilket som kom fram i diskussionerna som frågeställningar och vilket som kom fram som klart uttalade ståndpunkter. Därför kommer det här referatet kanske att innehålla mer påståenden än vad gruppen egentligen förde fram.

Vi konstaterade inledningsvis att läkemedelsstatistiken, dvs uppgifterna på försäljningsvolymen under ett år eller en viss period, är hemlig. Vi skulle behöva ha tillgång till denna försäljningsstatistik, men skulle det ge fullständig kunskap om konsumtionen eller finns det möjligen några felkällor? I framtiden kommer datorerna att ta in en del av denna information. En livlig diskussion kring datorernas roll kretsande kring problemet med att bevara den enskilda människans integritet samtidigt som vi gärna vill ha de-

taljerad information om förekomsten av olika varumärken och sjukdomsdiagnoser utspann sig här. Meningarna var delade.

Vi diskuterade människornas möjlighet att följa föreskrifterna, klassskillnaderna i konsumtionen av läkemedel, införselproblem. Kommer det in läkemedel utanför receptvägarna inom landet? Någon hade kollationerat och funnit att man inte får föra in för mer än fem dagars konsumtion om läkemedlet ifråga är receptbelagt i Sverige. Men följs dessa föreskrifter och hur mycket vet man om det? Ja, det var det ingen i gruppen som kunde svara på.

Läkarens roll

Läkaren är naturligtvis en nyckelperson. Den information vi ger till läkarna är utomordentligt viktig. Vad ska läkarna informeras om? Gruppen ansåg att läkarna måste bli mer samhällsinriktade, ty i det här problemområdet döljer sig ideologiska frågor, värderingar där samhällsmiljön i stort bildar bakgrund. Någon sa, att man skulle framhäva läkarnas moraliska ansvar och inte minst skulle man se till att läkarna fick "råg i ryggen". Hur det skulle gå till blev det aldrig utrett.

Vi måste visa på alternativ till lä-

kemedelsbruket. Förmågan att utstå smärta som är både miljö- och klassbetingad diskuterades en stund.

Pressens roll

Den information som pressen ger av pseudokaraktär är ett problem för den som vill informera seriöst, därför att de som skulle vilja informera seriöst ofta inte har specialkunskaper inom området.

Kommunikatörernas roll

Stein Bråten hade i sin inledning talat om tre modeller för kommunikation. Gruppen diskuterade denna metod och kom fram till att man upplevde mycket hos Bråten som mer manipulering än dialog. Även om han inte accepterade förhållandet i kommunikation som han kallade "herre-dräng" så var det som han föreslog istället bara en popformulering. (Han föreslog "jag-du"). Ett skarpt intellekts förmåga att förklära gamla begrepp, sa någon i gruppen.

Begreppet påverkan som Bråten i likhet med så många andra kommunikationsteoretiker har underkänts. Påverkan är en ensidig process. Gruppen ville ha ett sätt att kommunicera som innebar något mera. Man knöt an till Malcolm Totties inledningsord där han elegant formulerade och inte minst exemplifierade med exempel från det internationella arbetet, från verklighetens värld, att vi måste lyssna på folkets kunskaper och inte till varje pris på experternas. Vi ville ha ett system där i begreppet kommunikation låg dels att ständigt ha aktuellt för sig folkets kunskaper och behov och att dels också i allt arbete med kommunikation ha "återkopplingen" av kunskaper från folket innesluten i metodiken som en självklarhet.

Pristagare

bildkruss nr 5

1:a pris 25 kr: Runar Westerholm,
c/o Granroth, Trädgårdsgat. 49,
602 24 Norrköping

2:a pris 10 kr: Ulla Wahlin,
Nobelgat. 23, 416 57 Göteborg

3:e pris 5 kr: Anna Svensson,
Harabergsgat. 7 D, 341 00 Ljungby

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Träspån i olika färger.

Tänger för trådarbeten.

Begär prislista och prover.

Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma **SUNE ENGLUND**, 701 04 Örebro

Postbox 266
Tel. 019/13 60 65

STATUS BILDKRYSS

TAR TILL LIPEN							FINT BYG- GE					VIGT DJUR 785 I SEPT.			
TAR ÅR- TAG			PROB- LEM								EJ VÄN- TAD				
			YTA FOR- WARD				MAN GE- MENA						LARS RUNE SPÅNSK STAD		
STUDE- RA I STIA		VIMSIG PÅ- LÄGG			HAR FIN SPIS			HAR DET SKÖNT	AUG.- POJKE E-4					→	
				KAN STOPPA BLOD	PARIS- VAT- TEN					KATT LIST				SMI- LA	
GAMLA BILAR GRYTA		STO- LOGI VATT I ÖGA					INRE ORGAN OND								ITU
					BE- SLUTA STARKT							CIRKA 3.14			FAR- VÄL!
OVAN SEGEL		KAN VINGE EJ MOT- TAGLIG				SKRI- KA		RE- TUR- GLAS							
			SVART MÅN SVART TID						KVAR- LÄTEN- SKAP	KÖTT- RÄTT		KAN SES I BUR		GÅR I ROM	
KARL NILS- SON				ÅDEL				GÅR TILL RHEN SLÄKT				DANSK Ø			
				TRAP POR			ÖVER- TA TRÄD					HAR FETT KONTO			
BOLAG SPION		FRI			VILL EJ ÄTA										
				KAN VAKT ROPA					GUS- TAV LIGGLA			EJ UPP			

nr 7

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm 3, tillhanda senast den 10 sept. För att få deltaga i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkryss nr 7". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Pristagarnas namn meddelas i Status oktobernr.

INGA BERGSTROM Stora damen

Dokumentnovellen har denna gång en bakgrundsverklighet som inte många författare i vårt land — i varje fall inte nu verksamma — har. Novellen är från tiden kring första världskriget och den handlar om färden till ett landstingssanatorium någonstans i södra Sverige. INGA BERGSTRÖM som skrivit novellen, som egentligen är inledningskapitlet i en roman, är född år 1900. Hon har tidigare publicerat sig mycket sparsamt: noveller och kåserier i *Metallarbetaren* och hon vann ett pris för bästa radiopjä 1947. Vi återger här inledningskapitlet med någon förkortning.

Henrietta Gabriella Hertz, vanligen rätt och slätt kallad Ettan, kände en pirrande oro i magen när hon i sällskap med sin mor och sin treårige bror sneddade över gatan med kurs på Stadsparken. Om en stund skulle de vara framme vid järnvägsstationen.

Hon tyckte sig ha hört ordet resfeber någon gång, men den oro hon bar på var av gammalt datum. Var gång hon låtit sin ängslan skymta fram hade modern och mostern Ella viftat bort den med orden: Dumheter, du kommer att klara dig fint. Du är ju Stora Damen...

Stora Damen var ett uttryck som Ettan avskydde. Ända sedan hon fyllt tretton i januari hade hon fått höra det till leda. Det värsta var att de vuxna bara tog till det, när det passade dem. Under trettondagshelgen, då ett teatersällskap gästade stan och hon tiggat och bett att få gå och titta på föreställningen, hade hon fått till svar: Lilla vän, inte kan du förstå den sortens teater. Du är ju bara barnet... Så hade det låtit då. Men nu, när det gällde att resa till en främmande plats för att leva tillsammans med okända människor, ansåg de henne minsann tillräckligt gammal för att klara det.

Ettan suckade och lät blicken svepa runt parken. Hon älskade den lika helhjärtat som hon älskade Stora Torget med statyn av Karl XI. Han var en

av hennes favoritkungar inte minst därför att han grundlagt staden Varvköping. Hennes hänförelse omfattade också Stora Torgets monumentalbyggnader. Rådhuset, Runda Kyrkan och Långa Kyrkan. Dessutom hade hon ett gott öga till Träkyrkan som var från 1600-talet och låg i stadens sydliga del. I den kyrkan skulle hon konfirmeras om något år såvida inte... Ja, just det. Såvida inte bacillen satt sig i sinnet att dessförinnan skörde hennes unga liv.

Den rackarns bacillen är skoningslös, i synnerhet när den ger sig på ungdomen, brukade tant Schedin säga. Och hon visste vad hon talade om. Hon hade, förutom att hon mist sin man i den smygande sjukdomen, också sett sina båda pojkar ryckas bort. Tore, den yngste skulle ha fyllt sjutton, samma dag som hans kista sänktes i jorden.

Ettan hade ofta hört sin mor upprepa några ord som tant Schedin fällt i ett bittert ögonblick: De ger inte upp hoppet fastän Dödsängeln tryckt sin kyss på deras panna. Med feberglänsande ögon gör de upp storartade framtidsplaner, tills de slutligen lämnar oss för alltid i tron på Roséns bröstdroppar...

Borta vid parkens norra utgång stannade Ettan för att invänta de båda andra som kommit på efterkälken. Parken i Varvköping hade ord om sig att

vara en av landets vackraste. I en cirkelrund plantering flammade krokusen i gula och lilafärgade lågor. Ettans ögon dröjde vid den höga bauta-stenen i planterings mitt. Inskriften var henne välbekant. Hon skanderade halvhögt de fyra första raderna:

Härliga hembygd här våra fäder krafterna prövat plantat och plöjt timrat sig tjäll och vant sig att tämja vindars och vågors väldiga makt...

Ordens väljud sände behagliga in-ningar genom henne. Och plötsligt inträffade någonting oförklarligt. Oron flög sin kos och ersattes av en häftig lyckokänsla, som i sin tur födde en stark kamplust. I fantasien befann sig Ettan i en bräcklig farkost trotsande vågor höga som hus. Med dödsförakt kämpade hon mot stormen som snart insåg att mot henne röt den förgäves. Det oregerliga havet erkände hennes överlägsenhet och blev med ens kavlugnt. I samma sekund erinrade hon sig emellertid att det i hennes fall varken var vindar eller vågor som skulle tämjas. Snopet nog var det bara den där besvärliga bacillen i hennes ena lungspets som utgjorde faran. Doktor Sällberg på Dispensärbyrån hade försäkrat att man nog skulle få bukt med den genom några månaders vistelse på sanatoriet i Selboda.

När modern och lillpojken, Lars-Ake, som var förtjust i sandgångens

vattenpölar, hade hunnit i kapp Ettan, gick alla tre över gatan hand i hand. De kom fram till stationen i god tid. Ettan löste själv biljett och polletterade sitt bagage, en splitt ny spånkofert, som morbor Aje kört ner på sin dragkärra redan vid sjutiden på morgonen.

Tåget skulle avgå klockan nio. När Ettan tagit ett hastigt adjö, steg hon upp i en vagn och ställde sig vid ett öppet fönster. Det var dryga fem minuter kvar, innan det var dags för avgång. Hon växlade då och då ett par ord med modern, som stod där och såg liten och blek ut i sina sorgkläder. Hoppas hon inte börjar gråta så att folk ser det, tänkte Ettan och höll ögonen på stationsinspektoren som stod lite avsides ivrigt samtalande med en vacker ung dam. Han höll händerna på ryggen, slutna kring den hoprullade röda flaggan, under det att han gungade på hälar och tår. Värst så han bröstade sig. Det skulle knappast förvånat om han plötsligt upphävt ett ljudligt kukeliku.

Den svarta minutvisaren på den vita urtavlan ovanför glasdörrarna tog med jämna mellanrum ett skutt närmare tolv. Tänk om mäniskan stod där och glömde bort tåget. Ettan trampade sig själv på tårna av ren nervositet. Stinsen erinrade sig emellertid sina plikter. Efter en flott honnör och en

sista tåhövning gick han framåt perongen och signalerade avgång.

Lokomotivet satte sig sakta i rörelse. Ettan log tappert och lät sin näsduk fladdra ut i luftdraget. Modern följde exemplet, men något av dotterns kura förmådde hon inte uppbirga. Hennes leende var konstlat och hon blev snart tvungen att föra näsduken till ögonen. Lars-Åke vinkade ett tag med handen inne i den rymliga tumvanten och stirrade sedan oavbrutet på de väldiga hjulen som rullade fram mitt för näsan på honom. Det var första gången han såg ett tåg på nära håll, varför det var helt naturligt att han glömde bort systemen som bara var en liten passagerare på det stora, märkvärdiga vidundret.

Snart svängde tåget in på järnvägsbron. När de sotiga lokomotivstallarna skymde sikten, vek Ettan ihop näsduken och stoppade den i fickan. Sedan tog hon av sig den nya mörkgrå kappan med den svarta sammetskragen och sorgbandet runt ärmen. Klänningen av svart- och vitrutigt ylletyg med rundskuren krage av vit piké var också ny. Sjömansmössan, vars svarta sidenband bar namnet Fylgia i guldbokstäver, behöll hon på.

Fylgia var det sista fartyget som Ettans far tjänstgjort på. Där hade han under lång tid dragits med vad doktorn kallat en lindrig förkylning. Un-

der en flottmanöver i Stockholms skärgård hade han en dag drabbats av en svår lungblödning och förts in till Garnissonssjukhuset. Efter någon månad hade han utskrivits för vård i hemmet.

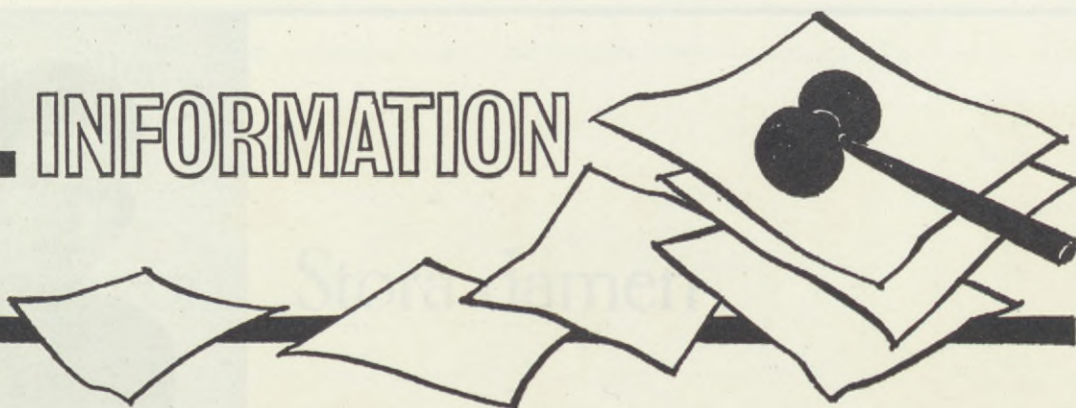
När Ettan hängt upp sin kapp på en krok, satte hon sig tillrätta bredvid fönstret och betraktade med stort intresse sina medpassagerare. Vid sidan om henne satt en ung kvinna med ett filtpaket i famnen. Ett litet pip steg ibland upp ur paketets djup, varför det inte var någon större konst att räkna ut vad det innehöll.

På bänken mitt emot satt en frodig tant klädd i en lång, svart klädeskappa. Den odftade naftalin så att det stack i näsan. Närmast utgången satt två gubbar i grå vadmalstkostymer. Den odör som utgick från det hållet bestod av lika delar snus- och stalllukt. När tåget ökade farten reste sig den frodiga tanten och drog igen det halvöppna fönstret med en smäll. Den unga modern tackade henne med ett blygt leende.

Så kom konduktören och ville se biljetterna. Han var en godmodig man som hade ett vänligt ord för var och en av de resande. Med glimten i ögat försäkrade han Ettan att uppehållet i

Forts. sid 22

RHL INFORMATION

Uppmärksammat RHL-initiativ mot påksmällarna

Ofoget med smällare påtalades i en motion från Göteborg till fjolårets kongress. Andra föreningar inom RHL har sedan också tagit upp detta. Här redogör vi kort för vad förbundet gjort under våren med anledning av kongressbeslutet. Vi återkommer längre fram med ytterligare kommentarer.

Det upprop som förbundet via pressen sände ut till samtliga dagstidningar om begränsning av smällandet i bostadsområden inför påsken synes ha rönt ett mycket positivt mottagande.

Det verkar som om många tidningar verkligen engagerat sig i denna problematik, som smällandet innebär för de hjärtsjuka.

Förutom i tidningarna, framfördes även vår uppmaning i radion vid några tillfällen. Förutom i lokala program förekom uppmaningen i programmet Vardagsmorgon och även vid två tillfällen i programmet Familjespekeln.

Uppropet var av följande lydelse

Inför den stundande påsken vill Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka mana såväl vuxna som barn att iakttaga försiktighet och hänsyn med så kallade påksmällar.

Det finns i vårt land omkring 350 000 människor som besväras av hjärtsvaghet (hjärtinsufficiens) och cirka 40 000 som har hjärtinfarkt. Tillsammans utgör de mer än sex procent av den vuxna befolkningen.

För dessa människor är firandet av nyår, påsk och valborgsmäs en plåga och smällandet kan utlösa en hjärtattack med dödlig utgång. Ärligen kräver dessa smällar offer, dels direkt genom barn som skadas av explosionen och dels indirekt genom framför allt äldre människor med svagt hjärta, som kan få hjärtattacker.

Ofoget med påksmällar i bostadsområdena måste begränsas, kan inte detta ske, finns det ingen annan utväg än att vi i likhet med vad som skett i Danmark, får ta upp frågan i riksdagen om ett totalförbud av dessa pyrotekniska "leksaker".

Nytt initiativ inför valborgsmässoafton

På många håll är dock valborgsmässoafton och 1:a maj en större "smällhelg" än både påsk och nyår. Att på nytt från förbundet gå ut med ett rikspresmeddelande ansågs vara orealistiskt med tanke på att tidningarna dagligen erhåller en mängd liknande pressmeddelanden och dessutom så nyligen haft vår uppmaning inför påsken.

Inför den helgen uppmanade därför förbundet de lokala föreningarna att aktivera de egna tidningarna på orten, gärna med egna uttalanden, om hur man ser på förhållandena inom föreningen. Förslaget till pressmeddelande hade följande utformning:

"Den hjärtsjuka har fått lära sig att själv alltid vara försiktig och akta sig för sinnesrörelse, men vad hjälper det om en tanklös omgivning åstadkommer den utan hans eget förvällande", uttalade dr Rune Jonstam inför föregående "smäll-helg".

I samband med påskfirandet sände Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka ut en uppmaning om begränsning av påksmällandet. Vi har med glädje kunnat konstatera en minskning av smällandet under påsken och är mycket tacksamma för det.

Nu är det återigen dags för en helg med traditionella smällar och vi vädjar om "eld-upphör" även för denna helg. Det finns så många andra sätt att fira vårens ankomst med än att skjuta smällar.

Låt oss fortsätta på den inslagna vägen med begränsning av smällandet och därigenom ge de många med hjärtsvaghet en möjlighet att få uppleva firandet av vårens ankomst utan rädsla.

Att skrämra någon med smällar är livsfarligt speciellt för den som lider av hjärtsvaghet.

Året var 1922

Direktiven till utredningen för att överse yrkesskadornas ersättning: helt ny lag

Utredningsdirektiven för en genomgripande översyn av hela yrkesskadeförsäkringen har nu presenterats av socialminister Sven Aspling. Utredningens arbete skall resultera i förslag till en helt ny lag om yrkesskadeförsäkring.

Inom ramen för en särskild yrkesskadeförsäkring skall vidtas åtgärder som förbättrar samordningen med socialförsäkringen i övrigt. I detta avseende skall utredningen utarbeta förslag till ett nytt system för samordningen mellan yrkesskadeförsäkringen och den allmänna pensioneringen. Bl a mot bakgrunden av krav som framförts från fackligt håll skall utredningens vidare syfta till en utbyggnad av vissa förmåner inom yrkesskadeförsäkringen. Utöver kompensation för inkomstbortfall vid yrkesskada skall utredningen ta upp frågan om särskild ersättning för det handikapp i andra avseenden som skadan förorsakar. Beträffande finansieringsreglerna skall utredningen utforma ett system som innebär att samtliga kostnader för ersättning vid yrkesskada från yrkesskadeförsäkringen och den allmänna pensioneringen i sin helhet skall täckas av yrkesskadeförsäkringen.

Det ingår också i utredningens uppgifter att lägga fram förslag till en decentralisering av yrkesskadeförsäkringen från riksförsäkringsverket till försäkringskassorna. Arbetsuppgifter för omkring 200 anställda kommer därigenom att successivt kunna flyttas ut från den centrala förvaltningen i Stockholm.

Ordförande i utredningen blir generaldirektören i försäkringsrådet Yngve Samuelsson. Som ledamöter ingår förbundsjuristen Bert Ahlgren, LO, riksdagsmännen Alvar Andersson i Knäred och Torsten Fredriksson, direktör Olof Gustafsson, Sveriges verkstadsförening, ombudsman Henry Karlsson, Svenska Metallindustriarbetareförbundet samt direktörsassistent Inge Svensson, SAF.

Ja, året var 1922, när det här fotot togs. I Sverige rådde depression och arbetslöshet. I januari 1922 redovisades 163 200 arbetslösa, en siffra som naturligtvis inte visade den rätta arbetslösheten eftersom den dolda arbetslösheten var stor. Ca 35 % av fackföreningarnas medlemmar var arbetslösa, vilket säger mer om omfattningen. Tuberkulosen var en folksjukdom. Vården av de tbc-sjuka var otillräcklig. 1920 fanns ca 5 100 vårdplatser för tuberkulos (1940 var antalet 9 200). — Fotot är taget en dag år 1922 på Eksjö sanatorium. Där står sjuksköterskorna och där sitter läkarna, vilket väl speglar tidsandan. Det är väl onödigt markera vem som är överläkare? — Det är Gustav Englund i Jönköping som sänt oss denna bild. Vi tar gärna emot fler tidsbilder, helst med en förklarande text. Däremot tar vi inte in "personbilder" och anger inte heller personernas namn. Det är tidsbilder vi önskar.

Miljonanslag från Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar

Vid sammanträde för en tid sedan beviljade Nationalföreningens mot Hjärt- och Lungsjukdomar styrelse anslag för vetenskaplig forskning med sammanlagt kr 1 078 700:—. De beviljade anslagen fördelar sig enligt nedan:

Hjärt- och kärlforskning: kr 661 528:— till 28 forskare, varav det största anslaget beviljats dr Stig Holmgren, Sahlgrenska sjukhuset, med kr 130 000:— per år under två år för klinisk cirkulationsforskning.

Forskning rörande tuberkulos och lungsjukdomar: kr 195 000:— till 9 forskare.

Studieresor och deltagande i veten-

skapliga kongresser utomlands: kr 37 190:— till 26 forskare.

Forskningsstipendier: för 3 resp. 6 månader hade beviljats sammanlagt kr 110 000:—.

Utländska forskare: kr 25 000:— för ett års studier i Sverige rörande kardiologi (2 st) och pneumologi (1 st).

Slutligen hade docent Gösta Tibblin, Sahlgrenska sjukhuset, beviljats ett anslag för anordnande av en 10dagars kurs i kardiiovaskulär epidemiologi.

Därjämte har för rehabilitering under året beviljats enskilda patienter och organisationer ett sammanlagt belopp om kr 117 500:—.

Selboda skulle bli extra långt, så att hon hann komma av ordentligt. Hon tackade med en liten knix och kände sig djupt generad, när hon märkte att alla i kupén gav akt på henne.

Då konduktören försvunnit tecknade den äldre kvinnan åt den unga att flytta över till hennes bänk. Vinken åtluddes omedelbart. Där satt sedan de båda kvinnorna och stirrade oavvänt på Ettan. Deras blickar naglade fast henne vid hörnet som om de bundit henne med rep. Hon tyckte att de såg rädda ut, men det var väl inte möjligt. Kanske förvånade det dem att hon åkte tåg ensam. De skulle bara vetat att hon förra sommaren hade rest på egen hand ända upp till Stockholm. I fem veckor hade hon gästtat tant Wilma, som var syster till morbror Aje.

Tant Wilma bodde på en liten mälärö som låg nästan mitt inne i stan. Till det gamla huset hörde en trädgård med knotiga fruktträd, manshöga vinbärsbuskar och täta törnrosäckar där småfågellarna höll till. Om kvällarna hade hela familjen tittat på en bänk nere vid sjön och tittat på de vita ångbåtarna eller lyssnat till spelande och sjungande människor som rott förbi i sina båtar. I den omgivningen hade det varit lätt att glömma att far låg svårt sjuk och att mor gick omkring och grät i smyg. I ett brev hemifrån stod det att dekokten på hälsoörter, som en klok gumma ordinerat, såg ut att göra far gott. Den nyheten hade gjort sommarlovet ännu behagligare.

Vid hemkomsten hade besvikelsen blivit desto större. Allt var sig likt. I faderns tärda ansikte lyste ögonen som ett par djupa brunnar. På den vitlackerade taburetten bredvid sängen stod febertermometern i glaset med sublimatlösningen. Där fanns också den bruna flaskan med Roséns bröstdroppar. Moster Ella och tant Schedin turades om med att vaka inne hos far. Mor grät inte längre i smyg. Hon tycktes inte veta om att kinderna nästan jämt vättes av tårar.

— Selboda nästa? Ettan spratt upp ur sina tankar, när konduktörens rop nådde hennes öron. Tåget saktade farten. De båda gubbarna, som suttit och halvsovit, flög upp och grabbade tag i sina randiga kappsäckar. När de upptäckte att de hade ännu ett stycke kvar till den rätta stationen, dråsade de åter ned på sina platser.

Ettan neg adjö åt de båda kvinnorna som med stelt blickande ögon och hopknipna munnar nickade tillbaka. Sedan klev hon försiktigt över gubbarnas utsträckta ben och gick ut på plattformen. Då tåget stannat öppnade hon järngrinden, steg ned på trappsteget och tog ett långt skutt ut på sandplanen. Just som hjulen åter började rulla fick hon syn på konduktören, som stod i ett fönster och vinkade åt henne. Hon fick kvickt upp sin näsduk och lät den fladdra medan en känsla av övergivenhet smög sig på henne.

— Måntro det är den här unga damen som ska till sanatoriet?

Ettan vände sig snabbt om och fann till sin häpnad att hon hade blivit tilltalad av en mage. Ja, så tokigt såg det ut. Men när hon tog ett par steg bakåt upptäckte hon högt ovanför den stora magen ett leende ansikte med gråsprängda polisonger och mörka, stubbade mustascher.

— Jaa, svarade hon dröjande och neg artigt. Så tog hon ännu en överblick av mannen med den omfångsrika magen och drog en humoristisk slutsats. Och kan man tänka sig. Han böjde sig framåt, nöp henne lekfullt i örat och utbrast:

— En blank tjugofemöring för dina tankar, rackarunge!

Vad nu då, tänkte Ettan och baxnade. Kunde han se rätt igenom henne. Anade han vad hon hade tänkt?

— Nå? Greppet om örsnibben blev fastare.

— Jag tänkte bara att farbror inte behöver bli våt ovanpå kängorna när det regnar, svarade hon sanningsenligt och blev röd om kinderna.

Mannen släppte hennes öra, böjde sin stora lekamen bakåt och skrattade. Hans kraftiga, vita tänder lyste i solen och det mullrade i hans mage som en avlägsen åska.

— Det var välförtjänta pengar, pustade han till slut. Därpå tog han fram en stor brun portmonnä ur byxfickan och räckte Ettan en blank tjugofemöring. Efter att ha tagit i hand och tackat fick hon upp sin lilla svarta börs och lät slanten glida ned i den.

— Se, där har du ju ditt poletteeringskvitto. Om du ger mej det, så ska jag hämta ditt resgods.

De följdes åt in i det rödmålade stationshuset där en tjänsteman hälsade igenkännande, tog emot kvittot och lät Ettans spånkoffert dunsas ned på den plåtbeslagna disken.

— Jaha, du stumpan, då ger vi oss i väg innan Arabella blir orolig, sa

Ettans nyförvärvade vän och lyfte utan ansträngning upp kofferten på axeln.

På planen bakom stationshuset stod en kolsvart häst framför en gulmålad vagn med röda hjul. Mannen ställde bagaget baktill i vagnen, hjälpte Ettan till väders och svängde sig upp på kuskbocken bredvid henne. Så smackade han åt hästen som genast satte åstad.

— Ja, min söta, sa han förklarande, nu har du träffat syssloman Back och Arabella i regel de första bekantskaper man gör, när man ska inackorderas på Selboda.

Syssloman? Ettan rynkade pannan och såg tankfullt bort över hästens vaggande man. Ordet lät trevligt. Men vad betydde det egentligen? När var och en sin syssla sköter så går det bra evad som möter, stod det i småskolans läsebok...

Medan vagnen rullade fram på den värblöta vägen utspann sig ett samtal som Ettan fann väldigt fångslande. Hon var van vid att de vuxna ville ha reda på vad man hette, hur gammal man var, var man bodde och allt möjligt annat. Det ville farbror Back också, men det blev ändå inget förhör, som det vanligen brukade bli. Det blev i stället små förtroenden som skapade ett vänskapsband. Jaså, du har nyligen fyllt tretton och jag som blir femtittre i höst, kunde han säga. Eller: Så lustigt att du heter Henrietta Gabriella. Det hette min salig farmor och hon var en myndig gumma må du tro...

Snart glesnade skogen som kantade vägens sidor och en sjö skyntade fram mellan tallarna. De åkte in på en lång, vitmålad bro och bortom denna sågs en ljusgul byggnad omgiven av några mindre huslängor.

— Ja, du Ettan, här har vi Långsjön och därborta på höjden ser du ditt blivande sommarresidens, sa syssloman Back och gjorde en svepande gest med handen. Ettan fann alltsammans så tilltalande att hon höll andan av förtjusning.

När bron låg bakom dem rullade vagnen uppför en bred väg, svängde in på en vidsträckt plan och fram till en låg stentrappa, där Arabella stannade som på kommando.

**NI HAR VÄL INFÖRT
RÖKFRIA SAMMAN-
KOMSTER? TACK.**

Jo, men visst

blir det så...

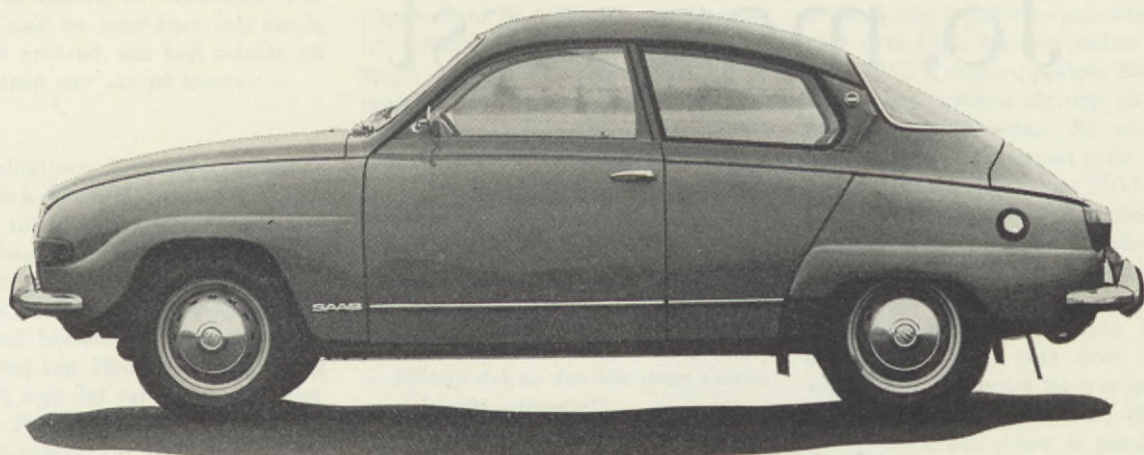
...en

Status Jul

även i år

- med litterära bidrag av bl a Sven O. Bergkvist, Jan-Eric Palm, Erik Nyhlén och Erik Ransemar
 - med artiklar av bl a Folke Ludin och Sture Wahlström
 - med konstnärliga bidrag av Sven Björnson och Pete
-

Toppvinst i RHL-lotteriet 1971

SAAB V 4 Sedan

Dessutom

FARG-TV Luxor Kavalkad

TV svartvit, Kurir med TV 2-programmet

Monark låghjulingar

Kassettbandspelare

**Polaris köksutrustning, stor
presentkartong**

Linnevaror, hushållsartiklar m.m. m.m.

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

4.625 värdefulla vinster

RIKSFÖRBUNDETS FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1971

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott
+ porto eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad
fr o m aug. t o m sept. 1971 mot postförskott +
porto.

Dragningslista medföljer gratis.

Namn:

Adress:

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv.

Status 7/61

Frankeras
med
55-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 3196

10363 Stockholm

LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 200.000:—**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!